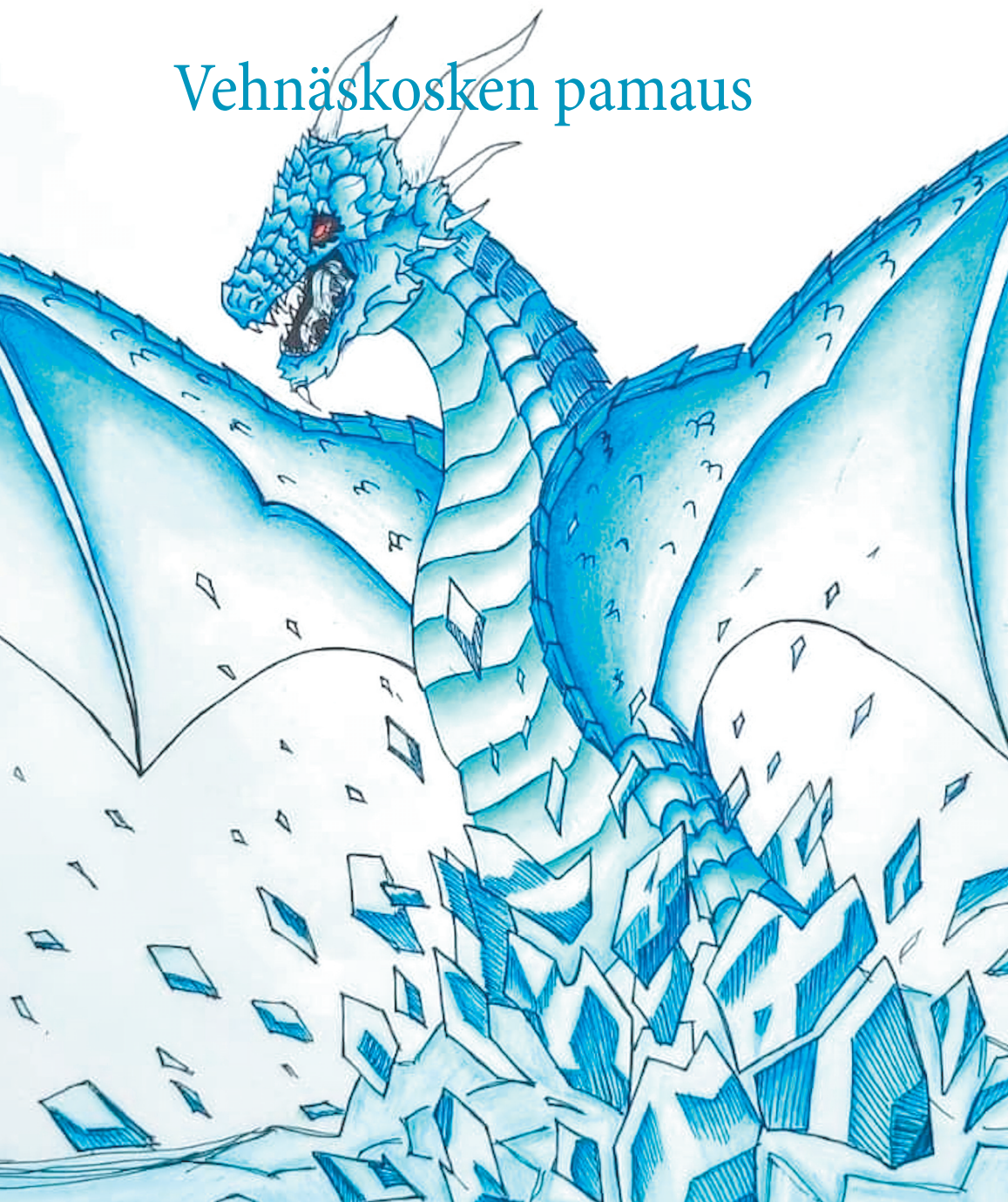

Liinu ja Leppä Lähde

Vehnäskosken pamaus

Vehnäskosken pamaus

Liinu ja Loppä Lähde

Vehnäskosken pamaus

© 2020 Liinu ja Leppä Lähde

Kannen suunnittelu ja kuva: Leppä Lähde

Sisuksen taitto: Liinu Lähde

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2568-9

*Minun nimeni on Peter Johannes Valfrid. Olen
kolmeista vuotta vanha. Asun vanhempieni kanssa
Vehnäskoskella ja uskon Schikäärmeisiin. Näen niitä
kaikkiassa. Isä sanoo, että minulla on harvinainen kyky
nähdä asicita, joita muut eivät näe. Hän on väärässä.
Kerron teille kotikylästäni ja siitä, miten asiat etenivät
ennen suurta pamausta.*

Vehnäskosken historia

Jokainen tarina sai alkunsa historiasta. Niin tämäkin. Olin asunut Vehnäskoskella vasta kolmetoista vuotta, mutta olin nähnyt melkoisesti asioita. Ne kumpusivat menneisyydestä. Tämä ei ollut tavallinen maalaiskylä. Ei sinne päinkään! Jokaisen nurkan takaa löytyi yllätys.

Kylän tärkein rakennus oli Rytkelmän kartano. Se oli seissyt aikojen alusta lähtien Vehnäsjoen varrella, kuitenkin hiukan erillään muusta asutuksesta. Kartanossa asui Angela von Rytkelmä, joka oli kaukaista sukuhaaraa kylän perustaneelle, ritari Fredrik von Rytkelmälle. Vehnäsjoen nimi oli alussa Saamaton ja Vehnäskoski kantoi nimeä Epäjärjestys.

Fredrik von Rytkelmä eli muinais-keskiajalla. Maasto oli kaunista, kumpuilevaa nurmikenttää. Apilakasvustot lainehtivat suurina mattoina kesätuulen osuessa niihin.

Linnut lauloivat puiden latvuksissa. Myyrät kaivelivat kolojaan. Joskus ne saivat nuolen kalloonsa ja päätyivät pitopöytiin.

Talvella satoi ahkerasti lunta. Kinokset kasvoivat kolmen metrin korkuisiksi. Asumukset hautautuivat lumeen ja niiden ympärille kaivettiin vain tarvittavat kulkuväylät.

Sota-aikojen poterot ja juoksuhaudat saivat mallinsa muinais-keskiajan talvikylistä, missä ihmiset kulkivat kapeita rännejä pitkin asioilleen. Seinissä pilkotti aika ajoin puisia ovia, merkiksi siitä, kenen asumukseen oli saavuttu.

Välillä rännissä tuli ahdasta, jos kulkija sattui samaan kohtaan ratsukon kanssa. Ei ollut epätavallista kohdata matkalla raivopäisestä eteenpäin puskevaa villisikaa tai ontuvaa rakkikoiraa. Kauppiaiden kärryt olivat leveät ja niiden läpi piti kulkea, mikäli mieli jatkaa matkaa ilman tuntikausien odottelua.

Tietyin välimatkoin ränniin rakennettiin metsästyspotero. Potero tuli sellaiseen kohtaan, mikä tiedettiin olevan

puukeihään tai nuolen kantomatkan päässä metsäneläinten kulkureitistä. Pahaa aavistamattoman eläimen aivot eivät voineet ymmärtää lumikinoksesta sinkoavan yhtään mitään. Moni hirvi, peura ja orava kohtasi onnettoman loppunsa täysin ymmyrkäisenä tapahtumasta.

Rännin suojista saattoi tarkkailla myös mahdollista räyhähenkeä tai ryöstöroopea. Vihollisen kallon sai, kaikesta lähimmäisenrakkaudesta huolimatta, huoletta lävistää keihäällä, heinähangolla tai muulla välineellä. Mikäli muuta ei käsiin osunut, sai heittää kohti kuumalla kiuaskivellä tai rautapadalla. Pajavasarella lähti koko takaraivo, jos hyvin osui.

Historian saatossa, ilmastonmuutoksen avustamana, talvet muuttuivat vähälumisiksi ja asumukset eivät enää peittyneet lumikinoksiin. Rännit havaittiin hyväksi keksinnöksi, mitä hyödynnettiin myöhemmin sota-aikana. Erotuksena oli tietenkin se, että ne kaivettiin maahan ja reunustettiin sortumisvaaran vuoksi tukkipuilla.

Talvi oli kylmä, pakkanen paukutti välillä kolmeakymmentä astetta. Lumikinoksen sisällä asumus oli lämmin ja ilma pysyi paikoillaan niin, ettei purevaa viimaa koettu. Pakkasella pukeuduttiin tiukasti kerroksittain kaikkeen, mitä irti saatiin. Kesällä ihokkaaksi riitti ohut kudekangas, eikä ollut lainkaan paheksuttavaa pukeutua pelkkään lehmännahkaiseen lannevaatteeseen.

Muinais-keskiajalla ritarit kantoivat haarniskaa. Linnoissa ja herrastaloissa ritareilla oli metallikudotut alusvaatteet ja takorautaiset haarniskat. Maaseudulla luotettiin sitkeään katajaan, ikimäntyyn ja pihkaiseen kuuseen. Peitsenä toimi kaksipiikkinen heinähanko ja kilpenä kahvallinen tynnyrin kansi.

Jokaisessa kylässä oli ritarinvaatettaja, arvostettu ammattihenkilö. Vaatettaja osasi valita oikeanlaisen puun asiakkaalleen. Puu liotettiin ja hakattiin vettyneenä pajavasarella ohueksi kuitulevyksi. Kuusesta tuli hyvä alusasu, koska sen pihkassa oli parantavaa voimaa. Ritarit kävivät tunnetusti heilastamassa kylän naisia ja saivat monenlaisia

tuliaisia reissuiltaan. Satiaiset eivät viihtyneet kuusisissa alusvaatteissa. Myöskään paukamat eivät pihkassa kasvaneet, vaan kuivuivat niille sijoilleen.

Varsinainen haarniska tehtiin männystä. Sen etumukseen neulottiin pellavalangalla pieniä mäntylevyjä kiinni. Rintamukseen, selkään ja sukukalleuksien kohdalle tuli kaksi kerrosta. Hihat tehtiin pitkistä katajaliuskoista ja harsittiin kiinni sieltä täältä. Kypärät veistettiin komeasta pahkasta.

Historia kertoo vielä tarkemmin kahdesta ritarista, Fredrik von Rytkelmästä ja Abel Kalassosta. Saamattoman syntytarina alkoi ritarien ensimmäisestä kohtaamisesta eräänä elokuisena iltana, joskus 1600-luvun jälkipuoliskolla. Fredrik oli ratsastanut idästä ja Abel lännestä.

Fredrik ei pitänyt Abelista. Se oli itsestään selvää. Ritarit olivat harvoin ystävällismielisiä toisilleen ja viettivät siksi paljon aikaa omassa seurassa. Kylässä saattoi asua useampi ritari, mutta he yhdistivät tietonsa ja voimansa vasta silloin, kun heitä tarvittiin yhdessä. Osuessaan samaan aikaan

sahtihaarikalle, saattoivat he jo illan kuluessa vaihtaa kuulumiset. Seitsemännen haarikallisen kohdalla ritarit löydettiin pihamaalta joko toisiaan solvaamasta, pyörimässä maassa tai mätkimässä käteen osuvilla astaloilla. Viimeinen pystyssä pysyvä vei voiton.

Aamun pikkutunneilla kisailun hävinnyt ritari keikkui ilotalon seinällä, ohikulkijoiden ihmeteltävänä. Voiton korjannut, viimeisenä pystyyn jäänyt, naulasi kilpakuppaninsa seinään. Puuhaarniskaan jäi naulaamisesta aina reikä ja ritarin arvon saattoi laskea reikien määrästä. Mitä enemmän reikiä, sen vähemmän ritariarvoa.

Fredrikin haarniskassa oli kaksi reikää ja hän oli arvostettu ritari. Abelin reikiä ei kannattanut laskea ollenkaan, niiden määrä ylitti jo kymmensormijärjestelmän. Miehen haarniska oli lisäksi kakkoslaatua. Puun sisällä asusti pistiäisyhdyskunta, minkä jäsenet nakersivat pintaan lisäkoloja. Alusvaatteisiin asti ne eivät olleen tietänsä vielä syöneet.

Mutta todellakin, tuona elokuun päivänä, Fredrik ja Abel kohtasivat kapealla hiekkatiellä. Fredrik ei pitänyt Abelista, sillä tämä sattui seisomaan hevosineen keskellä kulkureittiä. Hevosten turvat koskettivat toisiaan.

Ritarit mittasivat toistensa väistämishaluja. Fredrik ei väistänyt, Abelilla asia ei käynyt mielessäkään. Liinaharjaiset, hallavat hevoset, syvämmänharmaine harjoineen ja häntineen hörisivät toisilleen.

Fredrik oli maalannut ratsunsa liimamaalilla, sillä oli itsestään selvää, että ritarin hevonen oli aina hallavanharmaa. Vaihtoehtoisesti hevonen sai olla puhtaanvalkoinen. Pikimusta se ei saanut olla. Musta väri kuului itse Kuolemalle, joka vastikään oli riehunut mustana surmana. Kulkutautina, mistä mies oli kuullut kaukaisilta ystäviltään. Mustarottien ja kirppujen puremista leviävää paiseruttoa ei tarvinnut edes ajatella, mutta sitten tarvitsi, jos tavallinen pyryharakka toi taudin matkoiltaan.

Abel maalautti ratsunsa kirkkomaalarilla. Hän arveli kalkkimaalin hengittävän paremmin eläimen karvoilla kuin liimamaalin. Maalari oli ratsun vastahakoisesti maalannut, sillä maali oli niin ohutta ja sulavasti juoksevaa, ettei se tahtonut pysyä kunnolla paikoillaan. Lopulta maalari oli keksinyt oivan painotekniikan, mikä varmasti on ollut alkusysäyksenä nykyaikaisen painotekniikan synnylle.

Kalkkimaali sekoitettiin puusaavissa. Saaviin sullottiin suuri, kudottu pellavapurje ja kun se oli imenyt kalkkimaalin itseensä, käärittiin hevonen purjeeseen. Purjeen kuivuttua hevosen ympärille, otettiin se varovasti pois. Maali jäi karvoihin kiinni ja purjeen saattoi palauttaa puhtaana takaisin laivurille.

Ruskeasta hevosesta tuli päivässä hallava. Kalkkimaali oli pysyvää sorttia ja uusintamaalauksen tarvetta ei juuri ollut. Maalipinnan läpi työntyvät, uutta kasvavat karvat poistettiin sokeritoppasaksilla.

Ritarit tuijottivat polulla toisiaan. Hevoset olivat luovuttaneet jo aikoja sitten. Niiden alahuulet lerppuivat rentoina alaspäin ja uni painoi päät nuokuksiin. Polvet lonksahtelivat ja hevoset vaihtoivat asentoaan. Elokuun hellivä lämpö hyväili niitä kauttaaltaan.

Fredrikin sietokyky läikkyi aivokuoren sisällä. Ensin vasemmalta oikealle, sitten oikealta vasemmalle, kunnes pyöri kuoressaan silkkää ympyrää. Abelin aivoissa ei liikkunut mikään. Sysimusta pimeys kumisi tyhjyyttään. Puuhaarniska olisi voinut vaikka syttyä tuleen niin hän ei olisi sitä huomannut.

Fredrik hermostui. Hän veti satulan kupeelta heinähangon. Toiselta kupeelta hän poimi kilven.

- ” Tulkoon epäjärjestys! ” Fredrik puhisi sellaisella muinais-keskiaikaisella murteella etteivät nykyihmiset siitä mitään ymmärrä, ja pamautti hangon maahan.

Piikit upposivat maahan ja halkaisivat maanalaisen vesisuonen. Kristallinkirkas vesipatsas raivasi tiensä ylös

maasta, juuri päiväuniaan nukkuvien hevosten välistä. Ritarit tuijottivat toisiaan. Sitten Abel lausui;

- ” Olkoon epäjärjestys. ”

Vettä suihkusi kolme päivää, kolmantena päivänä vesisuoni repesi lisää. Pian vesi lähti luikertelemaan pitkin lehmusten reunustamaa hiekkatietä. Määrä lisääntyi lisääntymistään, syntyi lopulta joki. Fredrik risti joen Saamattomaksi, Abelin mukaan, ja koska tämä oli ritareista alempiarvoisempi, nimi jäi voimaan.

Saamaton sai täytettä alati pulppuavasta vesisuonesta ja kasvoi lopulta kahden sadan kilometrin mittaiseksi. Välillä joki pysähtyi täyttämään maan syvempiä laaksoja ja monttuja. Sitten se läikkyi yli ja jatkoi matkaansa eteenpäin. Viimein se puhkoi tiensä merelle. Ajan saatossa pienemmät jokihaarat kuivuivat ja jättivät vedet järviksi.

Ritarit istuivat joen penkereellä ja katsoivat toisiaan. Fredrikin vaaleat kulmakarvat tuskin erottuivat kalpeasta

Vehnäskoski on kaikkea muuta, kuin tavallinen maalaiskylä. Yhdeksänkymmentävuotias Angela metsästää naakkoja Rytkelmän kartanon pihapiiristä. Arkeologi Ursa Majorka uskoo löytävänsä Atlantiksen kristallikallon joen pohjalta. Ydinfyysikko Magnus sekoittaa tempauksillaan pakkaa. Aarnikylästä tuuraamaan saapunut pastori Kämäräinen näkee maailmanlopun merkkejä ja pian kyläläiset kutoutuvat mukaan tapahtumien jatkumoon. Aikakello herää henkiin, noidat saapuvat paikalle, maahiset mönkivät koloistaan, lohikäärmeet lehahtelevat tarinan tuoksinassa, kunnes suuri ja mahtava Valpuri näyttää mahtinsa.

Vehnäskosken pamaus on Liinu ja Leppä Lähteen sepittämä tarina siitä, mitä odottamatonta -tai odotettua-voikaan tapahtua pienessä maalaiskylässä. Tarina on itsenäinen jatko-osa aikaisemmin ilmestyneelle, Siunatulle maailmanlopulle. Kartallahan Aarnikylä ja Vehnäskoski sijoittuvat lähelle toisiaan.

Lepän ideat, juonenkäänteet ja hahmot solahtavat sujuvasti Liinun omintakeiseen maalaisromantiikkaan.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi